

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3630	22 juli 1991
Onderwerp Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3630, d.d. 22 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
19/91

(Afgesloten 221500A JULI 1991)

Federale overheden

Vandaag zou in de Macedonische stad Ohrid een bespreking hebben moeten plaatsvinden tussen het federale presidium, de presidenten van de Joegoslavische republieken, federaal premier Markovic en waarschijnlijk de leden van zijn noodkabinet (de federale ministers van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken en Defensie) omtrent de toekomstige staatsinrichting van Joegoslavië. Hoewel alle republieken hadden ingestemd met deze overlegronde, is hedenmiddag bekend gemaakt dat de betreffende bijeenkomst voorlopig is uitgesteld. De president en het presidiumlid van Slovenië hebben gesteld dat zij niet uit Slovenië kunnen vertrekken zolang de door federale autoriteiten beheerste verkeersleiding het Sloveense luchtruim niet vrijgeeft. Dit is in zoverre opmerkelijk dat deze situatie klaarblijkelijk niet hun reis naar Belgrado afgelopen vrijdag heeft verhinderd. Met hun weigering hopen de Slovenen klaarblijkelijk de verdere invulling van de Sloveense onafhankelijkheid te versnellen. Hun houding zal echter tevens irritatie wekken bij andere presidiumleden en het federale leger (JNA), hetgeen nogmaals onderstreept dat het politieke klimaat voor het overleg tussen de diverse partijen over staatkundige hervormingen uiterst ongunstig blijft.

Premier Markovic (overigens van Kroatische afkomst) had vooraf verklaard dat hij op de komende bijeenkomst opnieuw een plan wilde presenteren voor het toekomstige functioneren van het land. Details hierover zijn niet bekend gemaakt. Het is echter te verwachten dat het betreffende plan weinig afwijkt van in het verleden door Markovic gepresenteerde beleidsvoorstellen, die met name de vestiging van een sterk federaal gezag en de invoering van een markt-economische ordening betroffen. Naar alle waarschijnlijkheid zullen zowel Servië als Kroatië zich hiertegen op uiteenlopende gronden blijven verzetten.

Het afgelopen weekeinde heeft minister van Defensie Kadujevic het presidium "voorgesteld" vóór 15 augustus a.s. middels onderhandelingen een oplossing te vinden voor de tegenstellingen in Joegoslavië. Het presidium zou dit voorstel hebben aanvaard. Hierbij lijkt, hoewel formeel de constitutionele gezagslijn in stand wordt gehouden, in feite sprake van een ultimatum aan het presidium. Het heeft er alle schijn van dat de defensietop opnieuw dreigt met desnoods eigenmachtig ingrijpen indien de onderhandelingen tussen de deelrepublieken niet binnen vier weken resultaat zullen hebben. Uit de woorden van Kadujevic kan echter worden opgemaakt dat een dergelijke interventie tot 15 augustus minder waarschijnlijk is.

De verklaring van Kadujevic is waarschijnlijk bedoeld om een doorbraak in de onderhandelingen te helpen forceren. De standpunten van de republieken lopen echter dermate uiteen dat een dergelijke doorbraak, zelfs tegen de achtergrond van een dreigende militaire interventie, op korte termijn niet te verwachten is. De JNA zou dan politiek gezien vrijwel geen andere keuze hebben dan uitvoering te geven aan het (onuitgesproken) dreigement van Kadujevic. De huidige

situatie lijkt dan ook uiteindelijk in de kaart te zullen spelen van de pro-interventionistische stroming in het Joegoslavische officierskorps rond de Chef van de Generale Staf Adzic.

Kroatië

In Kroatië blijft sprake van groeiend etnisch geweld. De Kroatische regering beschuldigt met name de extreem-nationalistische Servische Chetniks van uitgebreide terreurdaden. Dit weekeinde heeft de Kroatische president Tudjman aangekondigd de Nationale Garde, de (para-)militaire organisatie van de republiek, voor te zullen bereiden op harder optreden tegen de Chetniks. Hij zei een volledige mobilisatie voorlopig af te wijzen, maar gaf toe dat nu reeds op kleine schaal in probleemgebieden reservisten zijn opgeroepen.

Kroatië heeft felle kritiek geuit op de terugtrekking van de JNA uit Slovenië, waarover het presidium afgelopen week overeenstemming bereikte, en geëist dat deze ook zal gelden voor Kroatië. Dit houdt verband met de Kroatische overtuiging dat de JNA-eenheden in Kroatië in feite de Servische minderheid steunen. Bovendien vreest Kroatië dat de uit Slovenië terug te trekken troepen een rechtstreekse bedreiging voor het Kroatische bewind zouden kunnen vormen. Kroatische autoriteiten hebben het afgelopen weekeinde gedreigd de in het kader van het akkoord van Brioni overeengekomen opschorting van de verdere invulling van de Kroatische soevereiniteit ongedaan te maken indien de JNA niet ook uit Kroatië verdwijnt.

Ook in ander opzicht lijkt sprake van een verharding van het Kroatische standpunt. De Kroatische president Tudjman heeft zich gisteren expliciet uitgesproken tegen een mogelijk afstaan van Kroatisch gebied aan Servië. Ook sprak hij zich uit tegen de opdeling van de republiek Bosnië-Herzegovina. Hoewel hij stelde dat de Kroaten evenveel recht hebben om in een nationale staat te wonen als de Serviërs, verwerpt hij de geruchten dat Servië en Kroatië reeds in het geheim afspraken hebben gemaakt over een onderlinge opdeling van gebieden in Kroatië en Bosnië-Herzegovina, waardoor twee nationale staten (te weten een Kroatische en een Servische) zouden kunnen worden gevormd.

Slovenië

In Slovenië zijn het afgelopen weekeinde de eerste stappen gezet die binnen drie maanden moeten leiden tot de volledige terugtrekking van de JNA uit Slovenië. Alles wijst er tot dusverre op dat beide partijen zich aan deze overeenkomst wensen te houden. De Sloveense regering lijkt ervan uit te gaan dat alle obstakels voor de erkenning van de Sloveense onafhankelijkheid op korte termijn uit de weg kunnen worden geruimd.

Hoewel Slovenië de meest welvarende republiek is en de kansen op economische groei op middellange termijn vrij groot zijn, hebben de ontwikkelingen van de afgelopen maanden ook negatieve gevolgen gehad voor de Sloveense economie. Daarbij is Slovenië tot op heden met name afhankelijk van andere Joegoslavische republieken voor goedkope arbeidskrachten, de invoer van grondstoffen en de afzet van eindprodukten. De Sloveense regering houdt er rekening mee dat het Bruto Nationaal Product in het eerste jaar na de onafhankelijkheid met ongeveer 30% zal afnemen. Zij zal er in dat kader overigens naar streven om de economische betrekkingen met de andere republieken zo veel mogelijk in stand te houden. Zo werd dit weekeinde gemeld dat Slovenië met Kroatië en Bosnië-Herzegovina overeenstemming zou hebben bereikt over economische samenwerking.

Bosnië-Herzegovina

De situatie in Bosnië-Herzegovina is ogenschijnlijk rustig, ondanks sporadische gevechten tussen leden van de Servische en Kroatische minderheden in deze

republiek. Meldingen dat de Bosnische regering de afgelopen weken op beperkte schaal reservisten had opgeroepen in verband met deze onlusten en met de dreigende opdeling van de republiek tussen Servië en Kroatië, kunnen niet bevestigd worden. De geciteerde uitlatingen van Tudjman zullen door de regering van Bosnië-Herzegovina positief ontvangen zijn.

Desondanks houdt de Bosnische regering rekening met een uitbreiding van de Servisch-Kroatische tegenstellingen naar het eigen grondgebied. In geval van een daadwerkelijk gecoördineerd optreden van Servië en Kroatië tegen Bosnië-Herzegovina zal zij naar verwachting niet kunnen rekenen op de steun van de Servische en Kroatische bevolkingsgroepen. De etnische moslims, die 40% van de Bosnische bevolking vormen, hebben weliswaar gesteld voor het behoud van de republiek te zullen strijden, maar deze groep is naar verwachting te klein om zich met succes tegen de twee buurrepublieken te kunnen verzetten. Om deze reden probeert de Bosnische regering op federaal niveau voortdurend een bemiddelende rol te spelen en neemt zij waar mogelijk een neutrale houding aan.

Het is overigens in dit verband vermeldenswaard dat reeds in mei j.l. een moslim-organisatie in Servië verklaarde dat de door haar gedomineerde Sandzak-regio zich onmiddellijk zal afscheiden en zal streven naar de vestiging van een moslimnatie als Joegoslavië uiteen zou vallen. Hoewel niet duidelijk is hoe sterk de achterban van deze organisatie is (in totaal wonen in Servië naar schatting ruim 200.000 moslims) is het denkbaar dat zij zich in geval van een confrontatie met Servië bij de Bosnische moslims zou aansluiten.

Conclusie/vooruitzicht

Het voor vandaag uitgeschreven overleg betreffende de toekomstige staatsvorm van Joegoslavië is als gevolg van kennelijke obstructie van de Sloveense afgevaardigden voorlopig uitgesteld. Zelfs indien het overleg alsnog plaatsvindt, is het onwaarschijnlijk dat voor alle partijen aanvaardbare compromissen zullen worden gevonden. De defensietop heeft het afgelopen weekeinde in feite bedreigd met een militaire interventie indien niet voor 15 augustus vreedzame oplossingen kunnen worden gevonden voor de tegenstellingen in het land. Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische houding ten opzichte van Servië is verhard. Dit zou tevens kunnen resulteren in een harder optreden van de Kroatische regering tegen de opstandige Servische minderheid.